

VEČERNIK

POŠTINA PLAČANA V GOTOVINI

Štev. 208. Leto XII.

Maribor, četrtek 15. septembra 1938

Cena 1 din

Še zadnji poizkus za ohranitev miru

Nemci zahtevajo priključitev sudetskega ozemlja k Nemčiji in šele nato plebiscit — Po mejah, ki jih v Berlinu zahtevajo, bi ČSR izgubila milijon Čehov — Danes se sestane Chamberlain s Hitlerjem v Berchtesgadnu

ZADNJI NAPORI V PRAGI.

PRAGA, 15. septembra. V skoraj brezupnem položaju, ki je nastal zaradi zadnjih dogodkov po Hitlerjevem govoru, se dela povsod z vsemi silami, da bi se odvrnila grozeča nevarnost nove svetovne vojne. Praška vlada zaseda permanentno pod Beneševim predsedstvom. Obenem je v stalnem stiku z Londonom in Parizom. Tudi misija lorda Runcimana se trudi na vse načine, da bi še našla kak izhod. Ker je vodstvo SNS zapustilo Prago in preselilo tudi vse svoje pisarne v Cheb, so tekom včerajšnjega in današnjega dneva Runcimanovi odposlanci pod vodstvom Asthona Gwatkina ponovno obiskali Henleina in njegove sodelavce.

NEMCI NEPOMIRLJIVI.

O teh sestankih se je danes izvedelo, da Henlein absolutno odklanja vsaka nadaljnja pogajanja s Prago, dokler se ne preklicijo obsedno stanje, ne izpuste vsi aretiranci in umakne češko redarstvo, orožništvo in vojaštvo iz sudetsko-nemških krajev. Toda tudi obnovljena pogajanja bi bila mogoča samo na podlagi pristanka praške vlade na pravico samoodločbe. Kako si Nemci to samoodločbo predstavljajo, dokazuje pisanje berlinskih listov, ki pravijo, da zahteva Nemčija najprej priključitev sudetskega ozemlja in šele potem plebiscit, torej po vzorcu Avstrije.

RAZMEJITEV NEMOGOČA.

Da na tako »rešitev« Praga ne more pristati, ni nobenega dvoma. Pa tudi ako bi pristala, s tem konflikt še ne bi bil rešen, kajti Nemci zahtevajo baje take meje, ki bi odcepile od ČSR razen Nemcev tudi skoraj milijon Čehov. Čehi in Nemci so povsod tako pomešani, da ni skoraj nikjer popolnoma nemškega ozemlja in da potegnitev meje med njimi sploh ni mogoča, ne da bi ostala na tej ali oni strani velika manjšina. Vojna se more zato preprečiti samo, ako Nemci popuste, toda inicijativa za to je mogoča samo izven Češkoslovaške. Sedaj je odvisno vse od akcije Anglije in Francije, zlasti od današnjega sestanka med Chamberlainom in Hitlerjem.

CHAMBERLAIN K HITLERJU.

LONDON, 15. septembra. Včeraj je bila seja angleške vlade, na kateri je bilo baje na predlog Francije sklenjeno, da odpotuje ministrski predsednik Chamberlain k Hitlerju v Berchtesgaden. Chamberlain je bil po seji v avdienci pri angleškem kralju, ki se je včeraj vrnil iz Balmorala v London. Danes dopoldne bo Chamberlain odpotoval v Monakovo in nadaljeval potem pot v Berchtesgaden. Z njim potujeta tudi vladni svetovalec sir Horace Wilson in srednjeevropski ekspert John Strong. S Hitlerjem se sestane Chamberlain popoldne. Potrjuje se tudi, da je izšla inicijativa za ta sestanek iz Pariza, ki želi, da se premislijo in presodijo še vse možnosti, ki bi mogle odvrniti svet od vojne katastrofe. Chamberlain bo informiral Hitlerja tudi o odločnem stališču, ki ga zavzemata angleška in francoska vlada v češkoslovaškem vprašanju.

PARIZ, 15. septembra. »Le Peuple« piše, da so Francozi in Angleži sklenili Chamberlainov odhod k Hitlerju zato, da se poizkusi še zadnja možnost za ohranitev svetovnega miru.

POGAJANJA DO SOBOTE.

LONDON, 15. septembra. Ministrski predsednik Chamberlain se je odpeljal davi ob 8.30 z letalom v Monakovo. Na letališču so se od njega poslovili zunanji minister Halifax, nemški poslanik in časnikarji, katerim je Chamberlain dejal, da ima občutek, da bo mogoč osebni stik s Hitlerjem koristiti splošni stvari. Chamberlain se sestane s Hitlerjem ob 16. uri in ostane v razgovoru z njim ves popoldne in tudi jutri. Ta čas bo Hitlerjev gost v Obersalzbergu. V London se vrne najbrže šele v soboto.

V LONDONU OPTIMISTI.

LONDON, 15. septembra. V Londonu vlada splošno prepričanje, da bodo današnji in jutrišnji razgovori med Chamberlainom in Hitlerjem končno prinesli Evropi pomirjenje in mir.

RIBBENTROPOVA IZJAVA.

BERLIN, 15. septembra. Nemški zunanji minister Ribbentrop je dal dopisniku »Daily Mail« izjavo, da je vest o potovanju Chamberlaina k Hitlerju izzvala veliko pomirjenje. Ribbentrop je dejal, da je imel priliko spoznati veliko modrost in

realnost Chamberlaina in je zato prepričan, da bo ta sestanek velikega pomena za razvoj v ČSR. Morda bo rodil tudi dober nasledek za razmerje med Nemčijo in Anglijo.

VESELJE V ANGLIJI IN DOMINIONIH.

LONDON, 15. septembra. Vest, da odpotuje Chamberlain k Hitlerju, je povzročila v Angliji in po vseh dominionih največje veselje. Iz Captowna poročajo, da pišejo vsi tamkajšnji listi, da je sedaj posijalo solnce skozi oblake in upajo, da bo še mogoče ohraniti mir. Kanadski ministrski predsednik King je izjavil, da zasluzi Chamberlain zahvalo vseh narodov. Svoje zadovoljstvo je sporočil Chamberlainu v posebni brzojavki. Prav tako je izjavil irski ministrski predsednik de Valera v Ženevi, da se bodo morali vsi narodi zahvaliti Chamberlainu, ako bo mir rešen. To je edina prava pot. Vsi prosijo Boga, da bi njegova misija uspela.

ZADOVOLJSTVO V ROMUNIJU.

BUKAREŠTA, 15. septembra. Tu vlada prepričanje, da je Chamberlainov korak zadnji poizkus za mir. Dejstvo, da je Chamberlain že na poti v Berchtesgaden, povzroča tu največje zadovoljstvo.

Vpad sudetskih legijonarjev

V boju z orožjem se je posrečilo češki vojski legijonarje obkoliti in premagati — Novi spopadi v Chebu — Aretacije upornikov — Delna mobilizacija — Doslej 35 mrtvih in več sto ranjenih

VPAD LEGIONARJEV.

PRAGA, 15. septembra. V zadnjih dneh je pobegnilo čez mejo v Nemčijo več tisoč sudetskih Nemcev, ki so se v Nemčiji formirali v posebne legije. Vdor iz Nemčije, o katerem je včeraj poročal naš poročevalec, so izvršili člani teh legij. Že predvčerajšnjim so se na meji pri Kraslicah zbrali legijonarji, okoli 200 po številu, in skušali vdreti na ozemlje ČSR, kar se jim je deloma tudi posrečilo. Nemški listi so včeraj to dejstvo potvrdili in poročali, da je šlo le 200 nemških delavcev, ki so se vračali z dela v Nemčiji. Včeraj pa so napadli legijonarji Kraslice v večjem številu in jih tudi zasedli. Polastili so se vse oblasti in proglasili priključitev mesta k Nemčiji. Skoraj istočasno so vdrli legijonarji, oboroženi s puškami, strojnimi itd. tudi v Habersbirke, napadli orožništvo in ga premagali. 14 orožnikov je bilo takoj mrtvih, eden pa je umrl tekom dneva. Nad upornike je bilo poslano vojaštvo, ki je oba kraja obkolilo in pozvalo legijonarje, da se vdajo, česar pa niso storili. Vojaštvo je moralo preiti v napad in razviti so se boj, ki so se končali s češko zmago. Podrobnosti trenutno v Pragi še niso znane.

SPOPADI V CHEBU.

Ker so oblastva izvedela, da se v zvezi z vpadi legijonarjev pripravljajo Nemci na nov poizkus upora, so oblastva odredila v mnogih krajih preiskave. Prav tako so nastopile tudi proti zborovanjem, ki so jih kljub prepovedi in obsednemu stanju skušali prirediti pristaši SNS. V Chebu je nastal zaradi tega nov oborožen spopad. Ko se je policija pripeljala pred hotel »Viktorija«, v katerem so zborovali voditelji in pristaši SNS, jih njihova straža ni pustila v poslopje, ampak se je celo poslužila orožja. Policija

je morala poslopje naskočiti in zavzeti s silo. Pri tem je bil en Nемец ubit, več pa jih je bilo ranjenih. Več ranjencev je tudi med policisti. Policija je zaplenila več orožja. Enako je morala policija s silo zavzeti tudi hotel Wölfl, na katerem je visela nemška državna zastava. Tudi tu je bil eden ubit, več pa je bilo ranjenih. V zvezi z upori je bilo včeraj aretiranih več sto sudetskih Nemcev. V Gorkovu so bili aretirani vsi voditelji tamkajšnje organizacije SNS.

DELNA MOBILIZACIJA.

V zvezi z vsemi temi dogodki je bilo vpoklicanih pod orožje šest letnikov rezervistov specialnih čet. Vsi vpoklicani so že včeraj nastopili svojo vojaško službo, samo nekateri pristaši SNS se vpoklicu niso hoteli odzvati in so bili zato kot dezertjerji aretirani. Razen vpoklicanih se je pa zbralo pred vsemi vojašnicami tudi na tisoče fantov in mož, ki zahtevajo, da se tudi oni vpokličejo, kar dokazuje, kako velika je zavest in odločnost češkega naroda. Vse meje so sedaj zasedene v bojni razvrstitvi in vse vojaštvo v garnizijah je strogo pripravljeno. Tudi vsa obramba pred napadi iz zraka je že dovršena, zlasti v Pragi in drugih večjih mestih.

ŠTEVILO ŽRTEV.

PRAGA, 15. septembra. Po zanesljivih vesteh se je število pri spopadih ubitih vojakov, policistov, orožnikov in nemških upornikov dvignilo tekom včerajšnjega dneva od 23, kot je bilo uradno objavljeno, na okoli 35. Ranjenih je več sto ljudi.

VREMENSKA NAPOVED

Vesled vpada zapadnih vetrov oblačno, deževno in hladnejše.

Zapiski

Manifestacija zatiranih

»Neues Wiener Abendblatt« poroča z debelimi naslovi o strahovitem preganjanju in zatiranju sudetskih Nemcev, ki niso niti golega življenja varni, toda v isti sapi piše tudi o navdušenih manifestacijah v Ustju na Labi: »V Ustju se je zbralo po Hitlerjevem govoru od blizu in daleč 45.000 ljudi, da proslave zgodovinski dan sudetskih Nemcev. Glava je stala pri glavi in neprenehoma so orili proti nebu glasovi nemških nacionalnih pesmi. Z elementarno silo se je glasil »Sieg-Heil!« vodji (Hitlerju). Navdušenje je pa doseglo višek, ko se je na Falkovnem dvorcu pojavil simbol nacionalno socialističnega svetovnega nazora, prapor s kljukastim križem. Manifestanti so se potem med prepevanjem nacionalističnih pesmi mirno vrnili na svoje domove.«

Zadnji zmagovalec bo mir

»Morda bo človeštvo doživelo res novo vojne grozote, ki bodo še večje kakor so bile one v svetovni vojni, toda zadnji zmagovalec bo končno vendarle mir. Prej ali slej bo človeštvo spoznalo, da sovraštvo ni tisti element, na katerem bi se dale graditi trdne in trajne stavbe. Z nasiljem pridobljena nadoblast se tudi z nasiljem izgubi. Nič ne de, ako mora do izpolnitve tega večnega zakona poteči večih mnogo let, morda celo desetletij ali stoletij.« (Švicarski poslanec Kuster.)

Moralčna fronta sveta

»Prager Tagblatt« poroča iz Londona o seji angleške vlade v ponedeljek: »Ministrski svet je sprejel poročila angleških poslanikov v Parizu, Washingtonu, Moskvi, Pragi, Bukarešti in Beogradu, iz katerih so se mogli ministri prepričati, da je moralčna enotnost sveta proti vsaki oboroženi kršitvi miru zagotovljena in trdno podprta.«

Odgovor ni potreben

Italijanski minister Farinacci je v Nürnbergu govoril s Henleinom in opisal ta razgovor v listu »Regime Fascista«. Farinacci pravi: »Zdelo se mi je popolnoma nepotrebno vprašati Henleina, kakšni bodo nasledki, ako Praga sudetskim Nemcem ne ugodi. Odgovor je dala atmosfera nürnbergškega kongresa. Iz mogočnih manifestacij in Hitlerjevega govora je bilo mogoče jasno razbrati, da je Nemčija pripravljena tvegati vse, ako se demokratska koalicija takoj ne odloči in ne razžene oblakov, ki so se nakočili na političnem nebu.«

Nemška „filologija“

So Nemci, ki razlagajo celo izvor imena Benešov iz nemščine. Ime je nastalo baje iz »Beneschau«, kar je — tudi baje — zloženka iz »Bene-Schau« ali iz »Benesch-au«. (Dr. V. Vojtišek.)

Delavci ljubijo domovino, ki jim je pravična

»Maribor je danes važen delavski center, ki leži na narodnostno izpostavljeni točki, tik ob državni meji. Zato ni vseeno, kako se temu delavstvu godi. Kakor drugod po svetu, se je tudi v našem delavstvu izvršil v zadnjih letih velik duševni preobrat: iz okorelih pacifistov so pripravljene naši delavci postali odločni branilci naše narodne samobitnosti in državne neodvisnosti. Pričakujejo pa, da se jim ustvari tako življenje v svobodni državi, da ga bodo smatrali vrednim braniti ga v vsakem položaju. Delavci pričakujejo, da se jim vrnejo pravice, ki so jih že imeli in dajo nove, ki jih še potrebujejo. Na ta način bodo naše meje najbolje zaščitene in notranji red najbolje obvarovan. Delavci niso radi »brezdomci«, oni znajo ljubiti domovino, ki jim je pravična.« (Anton Tanc v »Kroniki delavske kulture«.)

Maribor, 15. septembra.

Letošnja skupščina Ciril-Methodove družbe je ugotovila mnoga za naš narodni boj pomembna dejstva. Ugotovila je položaj in razvoj našega naroda na Koroškem in na Primorskem. Izneseno gradivo je z vso prepričevalnostjo dokazalo, da se ta položaj v teku zadnjega leta kljub vsem drugačnim zagotovilom in obljubam ni popravil. Naše južno narodno krilo si je le okusilo nove metode, toda cilji so ostali isti; na severu so ti cilji še bolj poudarjeni in metode, s katerimi se skušajo danes doseči, bolj korenite in bolj brutalne.

Druga, mogoče še važnejša ugotovitev skupščina, je dejstvo pomanjkanja tiste stopnje narodne zavesti med našim ljudstvom, ki je za današnji čas, ko se hoče majhne narodne streti v njih življenjski rasti, potrebna. Še važnejše kakor delo onstran meja, je delo na tej strani. Severna meja, Kočevsko, Maribor in Ptuj, Slovenske gorice, Haloze in Prekmurje, na vseh straneh zopet teče kri iz ran, o katerih smo si lahko misliti domišljali, da so že zdavnaj za vedno zaceljene.

Z manjšo jasnostjo kakor v ugotovitvah dejstev je skupščina obravnavala pota in sredstva, ki so potrebna in uspešna v boju za spremembo teh dejstev. Misel o potrebi »prosvetnega, gospodarskega in vzgojnega dela« ni bila razdelana, konkretizirana in postavljena v tisto ospredje in s tisto vitalnostjo kakor to danes zahteva dinamika narodnih bojov in vitalnost, ki jo izkazujejo drugi narodi v svojem junaškem boju za obstanek in svobodo. Ugotovitve, ki jih je skupščina pravilno postavila v jasno luč, vprijejo po akciji in delu, po izrabi vseh razpoložljivih narodnih sil, po precizni in v načelu popolnoma izdelani konceptiji tega dela in boja. Pomanjkanje skupne smotrne narodne akcije, kot edino uspešnega kovača najbolj občuti mladina, ki se zaveda, da nov čas terja od nas novih metod, novih še nepoznatih naporov in nove vsebine dela.

Prva stvar, ki je na tej poti te dni odjeknila kakor neprijeten odmev iz preteklosti, je neobravnavanje problema združitve vseh Slovencev za obrambo Slovenije in Jugoslavije. V nejasnosti, ki je v tem vprašanju vladala, je bilo mogoče, da se je tu in tam vtihotapil duh politike in lomil polet narodne misli. Pozdravljamo ponos, ginjenost in vihar navdušenja, s katerim je bila sprejeta sleherni besedica o bratski Čehoslovski! Toda ta ponos in to prijateljstvo terja od nas več kakor golo navdušenje: treba se je učiti od naših severnih bratov, proučiti njihovo politično zavest in konceptijo ter spoznati vzroke njihovih zmag in njihovega junaštva. In prva stvar, katero nas češki vzgled uči, je duh skupnosti vseh slojev in strank kadar je domovina v nevarnosti. Spomnimo se samo, kako so bili naši Sokoli sprejeti z isto ljubeznijo in istimi simpatijami na vsesokolskem zletu v Pragi tako od čeških agrarcev kakor od socialistov, tako od desničarjev kakor od levničarjev. Slabi zavezniki smo mi in slabi Slovani, če se le navdušujemo za češki vzgled, v praksi pa delamo obratno.

Takoj po marčnih dneh je s formacijo resnično narodnih odborov po naših mestih, bilo mogoče videti, da je češka šola tudi naša šola. Toda poznejši dogodki so pokazali, da je duh politike, ki je na Slovenskem identičen z izmaličenim duhom klikarstva, še močnejši in odločilnejši kakor narodna volja. Boj proti temu duhu, ki ima globoke korenine v naši preteklosti, je težek in dolgotrajen, zato pa tembolj potreben.

Drugi narodi imajo polnokrvne močne stranke in celo vrsto drugih organizacij za svoj narodni boj. Mi Slovenci imamo le par narodno obrambnih organizacij. Zato so nam te še bolj dragocene in še bolj odgovorne pred zgodovino. Ptujška skupščina CMD je pokazala kljub svojemu molku nujno in neodložljivo potrebo po koncentraciji narodnih sil. Navdušenje do ČSR in do teženj slovenskega kmečkega ljudstva pa je postavilo pred nas novo nalogo najbližje bodočnosti: razviti ta čuvstva v jasno in globoko zavest, v uspešno narodno konceptijo.

—ko (Ptuj).

PARIZ, 15. septembra. V prvi tretjini 1938. leta je bilo v Franciji 35.684 več smrtnih slučajev kot rojstev.

Položaj na Češkoslovaškem

ČEŠKOSLOVAŠKA JE PRIPRAVLJENA NA VOJNO IN MIR. — ROMUNIJA DOVOLILA PREHOD RUSKIH ČET.

BRNO, 15. septembra. (Od našega posebnega poročevalca.) Če bo vojna? To vprašanje visi v teh dneh nad Češkoslovaško. Še bolj pereče je postalo po poslednjih govorih Göringa in Hitlerja. »Založite se s konzervami!« piše na Batovi veletrgovini v Zlinu. Po trgovinah se prodajajo plinske maske.

Hitlerjev govor se je začel malo po našem prihodu v Brno. Prišli smo v to lepo mesto prav v trenutku največjega pričakovanja. Ali bo tisti, ki odločuje danes o miru in ki bi lahko z nekaj besedami razpršil bojno psiho — saj govori vedno, da noče vojne — povedal odločno besedo, ki bo prinesla pomirjenje Evrope? Zdaj beremo v listih ta govor. O vsem govori, samo o miru ne. Oblaki se goste.

Brnske kavarne so polne. Obrazi so resni. Pri omizju se živahno debatira. Ne da bi poslušal, vem, o čem. Enako je na ulicah, enako po domovih. Nad mestom krožijo bombniki.

Hitlerjev govor. Napadi na »pana prezidenta«. Ti napadi bole. Vzbujajo zagrenjenost. Ljudje vedo, da so napadi neupravičeni. In da tudi to niso besede, ki bi si jih smel kdo dovoliti. Manjka jim takta, ki je osnova za znosno sožitje med ljudmi in narodi.

Čehoslovaki so ponosni na svojo demokracijo; vedo, da je le v njej mogoč obstanek. Verujejo v njo. Ali če se nekdo iz te vere norčuje? Po brnskih ulicah so nalepljeni veliki lepaki. Dve silhueti — civilist in vojak. Pod njima je napis: »Mi vsi bomo vojaki, če bo treba.« V češkem in nemškem jeziku. Taka je zunanja slika, ki jo človek najde povsod, tudi v Pragi in v drugih krajih.

Toda razodeva še več, z obrazov in iz besed. Skozi resnost sije odločnost, ljudje zaupajo vase in v tiste, ki vodijo državo. Prvi izraz odločnosti so ukrepi, ki jih je takoj po Hitlerjevem govoru storila češkoslovaška vlada. V obmejnih krajih je razglašeno obsedno stanje. Sinoči v poznih urah je bil naposled sklenjen dogovor med Češkoslovaško, Romunijo in Rusijo, da bodo smele ruske

čete prekoračiti romunsko ozemlje. Ista pogajanja se vodijo s Poljsko. Povsod so pripravljani na vse.

»Ne damo se!« — znova čujete povsod ta klic. Zaupanje vase je v njem in zaupanje v tiste, ki se zavedajo, da bi s Češkoslovaško padel poslednji steber demokracije v Srednji Evropi. Češkoslovaška gleda resno, a mirno na vse, kar bodo prinesli prihodnji dnevi. Sviri vse tiste, ki rujejo na njenih mejah, opozarja jih, da bodo prve žrtve, če se kaj izcimi, oni sami. Praga je pripravljena za pogajanja z njimi. Povedala je tudi, do katere meje je pripravljena iti in kaj je poslednje, kar more dati. Če se bo to zdelo tistim, ki se čutijo močne, premalo, bodo morali pač občutiti, da so še močnejši od njih na svetu. In da je zelo resničen tisti pregovor, ki pravi: »Svaka sila do vremena!« Ta pregovor je zgodovina že šestokrat potrdila in morda ga bo kmalu spet. Čeprav bo terjala za to hude žrtve. Še nikoli niso bili tisti, za katerih usodo hočejo drugi vadljati, tako složni, kakor so danes.

Neki lord se izprehaja po Češkoslovaški. V Londonu zahtevajo demonstranti, naj ga angleška vlada pokliče nazaj. Hkratu pozivajo vlado, naj jasno pove, da bo priskočila Češkoslovaški na pomoč, če bo napadena, da se ne bo zgodila ista usodna napaka kakor leta 1914., ko se je Nemčija spustila v vojno, ker je računala vsaj na nevtralnost, če ne na pomoč Anglije. V Nürnbergu so igrale vojne fanfare. V obmejnih češkoslovaških krajih se vrste provokacije. Nad Evropo so oblaki. Najgostejši nad Češkoslovaško. Kaj bodo prinesli?

Naj bo karkoli. Češkoslovaška je pripravljena za vojno in mir, čeprav ji je mir ljubši. Zaradi žrtv, ki bodo pritrnjene njej in drugim. V dvajsetih letih se je naučila uživati svobodo in to svobodo hoče ohraniti za vsako ceno. Zaveda se, da je sama močna in da ima zaveznike, če bo treba. An da je njen sovražnik toliko kakor sam. Zato je toliko vere v klicu, ki odmeva po brnskih ulicah: »Ne damo se!« s. č.

Vojaška posvetovanja

VRHOVNI POVELJNIKI FRANCOSKE IN ANGLEŠKE VOJSKE SO PRIPRAVILI VSE ZA PRIMER VOJNE.

LONDON, 15. septembra. Med angleško in francosko vlado je bil dosežen popoln sporazum glede vseh podrobnosti v vprašanju postopanja zaradi položaja v zvezi s Češkoslovaško. Ministrski predsednik Chamberlain bo govoril danes s Hitlerjem tudi v imenu Francije in drugih zaveznikov. Včeraj sta prispela sem francoski generalisimus Gamelin in ge-

neral Waygand z vojaškimi eksperti in se sestala z angleškimi vrhovnimi poveljniki. Namen tega sestanka je bil določiti vse potrebno za primer vojne in skupno nastopanje Francije in Anglije. Obe velesili sta popolnoma pripravljene za vsak primer. Vsi načrti so že izdelani in ukazi pripravljene, da se vsak trenutek lahko izdajo in izvedejo.

Izjava Anthonyja Edena

LONDON, 15. septembra. Bivši angleški zunanji minister Anthony Eden je objavil včeraj v »Timesu« izjavo, v kateri pravi, da je mirna rešitev sudetsko-nemškega vprašanja edini način, da se prepreči oboroženo nasilje. Češkoslovaška vlada je v svojih zadnjih načrtih pripravljena do najdalekosežnejših koncesij, samo da bi ugodila zahtevam sudetskih Nemcev. Popolnoma naivno in iluzorno je misliti, da bi ostal konflikt, ako bi nastal, omejen le na srednjo Evropo. Prijateljstvo med Anglijo in Francijo ne more biti ne oslajeno ne uničeno. V vsakem primeru, ako bo Francija ogrožena, bo Anglija na njeni strani in to brez ozira na nasledke. Tako sodelovanje pa ne bi slonelo ne na čustvu ne na preteklosti, ampak samo na dejstvu, da pomeni varnost Francije tudi varnost Anglije.

STALIŠČE NOVE ZELANDIJE.

ŽENEVA, 15. septembra. Glavni delegat vlade dominiona Nove Zelandije, Jordan, je izjavil, da konflikt zaradi Češkoslovaške ne zanima samo Evropo, ampak vse ostale kontinente. Jordan upa, da se bo posrečilo mir ohraniti, toda ako bo kdo kljub temu

mir porušil, naj se ne zanaša niti na nevtralnost tistih držav, ki bi bile od konflikta najbolj oddaljene.

KONFERENCE V ŽENEVI.

ŽENEVA, 15. septembra. Tu se vršijo med zasedanjem Zveze narodov konference Balkanskega pakta in »Saadabškega pakta« (ki mu pripadajo Turčija, Irak, Iran in Afganistan). Romunija predlaga, da se poslaništva Grčije, Romunije, Turčije in Jugoslavije izpremenijo v veleposlaništva.

OBRAMBA ČSR.

PRAGA, 15. septembra. Politični odbor češkoslovaške vlade je imel sinoči sejo, na kateri je sprejel odredbe za obrambo države.

POLJSKE VOJAŠKE VAJE.

VARSAVA, 15. septembra. V Voliniji so se pričele velike poljske vojaške vaje, pri katerih sodelujejo tudi motorizirani oddelki.

SMRT MARXOVEGA VNUKA.

PARIZ, 15. septembra. V Parizu je umrl socialistični poslanec Jean Longuet, rojen 1. 1876 v Londonu. Bil je po svoji materi vnuk Karla Marxa. Socialist je postal že kot student. Bil je znanstvenik in časnikar. Sodeloval je pri »Humanite« »Populaire« in drugih dnevnikih, tednikih in revijah.

Drobne vesti

Trg v znamenju pekočih paprik

Tako zgodaj kot danes, že dolgo niso bile zasedene stojnice na trgu. K temu je gotovo pripomoglo izredno lepo vreme in zdi se, kot da se bliža poletje, ne pa da stojimo na pragu jeseni.

Danes je bilo vsega dovolj. Zelenjave, sadja in sočivja. Izredno pa so se kmetice potrudile z dovozom fižola in solate. Tudi precej kupčkov špi-nače je bilo na prodaj in dovolj jedilnih buč, celih in naribanih. Kumare prav tako ni primanjkovalo, dočim je bilo zelene paprike na gore. Prav lepih deset si dobil za dinar. Malancau je bilo tudi več kot preveč. Krompirja še tudi ne bo zmanjkalo, čeprav mu je zadnje deževje zelo škodovalo.

Zadnji čas je izredno dobro založen sadni trg. Prednjači seveda grozdje, med katerim se je pojavilo tudi nekaj šmarnice. Ne dosti manj je breskev in jabolk — vse na kupčke in na kilo. Sliv ni bogve količko, s košar gledajo še zadnje jagode in tudi hrušk ni na pretek.

Kokošji trg pa je bil danes sila slab. Le nekaj neboljenih piščancev in nekoliko kur.

Izmed gob je bilo največ lisičk, sicer jih pa danes sploh ni primanjkovalo.

Gospodinje so bile danes gotovo zadovoljne z izbiro, nekoliko manj pa s cenami. Sicer so bili pa opoldne najbrž zadovoljni prodajalci in kupovalci. Prvi, ko so preštevili izkupiček, drugi pa pri dobrem kosilu.

Otrok je utonil. Pred dvema dnevooma je utonil v reki Suhodolnici, ki teče skozi vas Podgorje, 2-letni Franc Svetec. Istega dne je mati Jožefa odšla s svojim sinčkom na bližnji travnik grabiti seno. Otroka je položila v travo, toda že čez pet minut je opazila, da otroka ni nikjer. Iskala ga je in klicala; sluteča nesrečo, je odšla ob potoku in ga res našla mrtevga pred grabljami neke žage. Skušala ga je obuditi k življenju, toda ves nien trud je bil zaman, ker je bil otrok že mrtev.

Tatvina. Podnajemniku M. Škrablu v Wildenrainerjevi ulici je nekdo ukradel iz nezaklenjene sobe dolge moške hlače in volneno jopico.

Nezgodna na cesti. Angela H. je šla včeraj peš po cestišču v Tattenbachovi ulici. Naproti ji je privozil mestni škro-pilni avto in da bi je ne zmočil, se je umaknila nekoliko na levo. V istem hipu je pripeljala za njo neka kolesarka in jo podrla. H. je dobila rano na kolenu.

Avto povozil kolesarja. Pri Sv. Jakobu v Slovenskih goricah je avtomobil povozil kolesarja, 21-letnega sestnika Dominika Snofla. Obležal je v občestnem jarku z razbitimi čeljusti in so ga morali v mariborski bolnišnici operirati.

Na vile se je nabodel pri Devici Mariji v Breznu 8-letni posestnikov sin Gustav Terdin. Padel je tako nesrečno na gnojne vile, da je dobil na levem gležnju veliko rano. Deček se zdravi v tukajšnji bolnišnici.

Gad jo je pičil. Ko je 40-letna posestnica Ana Urbas s Slemenca nad Selnicco ob Dravi obirala fižol na polju, jo je v desno nogo pičil gad. Posledice so bile strašne. Žena se je pričela zvijati od bolečin in morale so jo takoj prepeljati v mariborsko bolnišnico, kjer so ji z injekcijami rešili življenje.

Mariborsko gledališče

Večerne cene in abonma. Kako velik popust napram večerni vstopnini nudi abonma, pokaže tale primerjava: neabonenta bo stalo 14 dramskih, 7 glasbenih predstav in 1 koncert v III. do V. vrsti v parterju 400 din, dočim dobi abonent uradnik popolnoma iste prireditve v istih vrstah za 8 obrokov po 28 din, t. j. skupno 224 din. (Abonent si torej na ta način prihrani 176 din, to je več ko 44 odst.)

Najcenejši sedež v mariborskem gledališču se dobi v abonmaju že za 8 din na mesec. Ker velja ta vsota za tri predstave povprečno, stane torej ena predstava abonenta niti ne celih 3 din.

Socialna politika**Kaj hoče zaščita otroka in mladine?**

Zadnjič smo v tej rubriki omenili, da je misel zaščite otroka in mladine vzniknila iz štirih glavnih dejstev: 1. iz naglega nazadovanja rojstev v vseh zapadnih državah; 2. iz velike umrljivosti novorojenčkov in otrok; 3. iz miselnosti totalitarnih držav in 4. iz etične preusmeritve povojnega demokratskega človeka. — Omenili smo potrebe, ki so narekovale to zaščito. Te so: a) gospodarska beda širokih slojev, ki sami ne zmorejo dostojne prehrane in nege otroka; b) slabotna in neodporna konstitucija iz teh razmer rojenih otrok; c) moralna zrahljanost našega časa, ki ji otroci in mladina prav nič niso krivi; d) bodočnost naroda, ki na tej mladini sloni; e) nepokvarjenost in dovzetnost otrok za vzgojo, ki jim najlažje privzgojimo smisel za moralne in etične vrednote.

Danes bomo razglabljali, kaj hoče zaščita otroka in mladine.

Najprej naj omenim, da naš naslov ni popoln. Zaščita otroka se ne more omejiti le na otroka, izključujoč pri tem mater in družino. Vsi zakonodajni predpisi in vsa propaganda bo ostala zaman, če ne bodo zavarovani najosnovnejši interesi družine, žene in otroka.

Glede družine bodo bdele zaščitne otroške organizacije, kako se bodo sklepali zakoni glede evgeničnih zahtev in bodo seveda skušale popularizirati med širokimi plastmi naroda osnovni nauk o evgeniki. Prav tako bodo bdele nad življenjskimi, gospodarskimi in moralnimi pogoji družin.

Z ozirom na zaščito matere in žene le-ta nikakor ne misli razčlanjevati nazor o feminizmu in njegovih nasprotnikih. Nje se prav nič ne tiče, ali posamezniki gledajo v ženi angela ali pa zapeljivko, ki ni zmožna sodelovanja v javnem življenju, marveč bo zahtevala od vseh oblasti in avtoritet, da priznajo ženi določene pravice in olajšave z ozirom na njen fiziološki ustroj in nalogo matere.

Glede otroka skrbi zaščita za njegov vršen prihod na svet ter želi s tem v zvezi ustanoviti vsaj posvetovalnico za noseče matere, če že ne moremo še misliti na predporodne klinike. Za novorojenčke zahteva možnost, da uživajo materino mleko, sicer pa snago, zrak in sonce, ter želi ustanovitev otroških jasl, posvetovalnic za dojenčke in po možnosti pomoč revnim doječim materam z živili. Za malo večje, ki razen vseh teh zahtev hočejo še igre in zabave, je treba poskrbeti za razvedrilo in vzgojo z otroškimi vrtci in igrišči. Dijaki potrebujejo poleg vseh teh osnovnih potreb hrane, snage, sonca, zraka in iger, zračnih in prostornih učilnic, stalen zdravniški pregled, telovadbo, smotrni pouk in zdravo vzgojo, počitek v pravem času, okrepitev slabotnih v počitniških kolonijah, vzbujanje smisla za kulturo z mladinskiimi knjižnicami in po možnosti z mladinskiimi kino-predstavami in gledališči. —

Ko je mladina v kritični dozorevačiji dobi, želi zaščita mladine obvarovati jo vseh kvarnih posledic z zdravo spolno vzgojo, ki bi jih lahko izzvalo nerazumno spolno izživljanje, in privzgojiti mlademu naraščaju smisel za družino, spoštovanje do lastne osebe, do žene in otroka. —

Mladini, žrtvam dedne obremenjenosti ali socialne sredine, želi pomagati, če so moralno padli, in jih spraviti na pot poštenega življenja ter tako narediti iz njih koristne člane človeške družbe. — Zaščita otroka in mladine noče pustiti vne-

mar nezakonskih mater in njih otrok ter »madež«, ki ga na nje meče sodobna družba in sodobna zakonodaja.

Zaščita otroka in mladine ima torej široko področje, pomagati družini in ženi v gospodarskem, moralnem in zdravstvenem oziru. Skušaja jih obvarovati vseh škodljivih vplivov, ki bi lahko zlomili, oslabil ali onečastili njih človeško dostojanstvo ter jim pomagati, da se po- vrnejo oziroma vzdržijo na poti normalnega življenja v družbi. — Pri otroku in duševno zdravega človeka, ki bo kos nalogam življenja, da bo koristen svoji družini, narodu in človeštvu.

Velike so torej naloge, ki si jih je postavila zaščita otrok in mladine. Toda

Novice**Za modernizacijo naše radiofonije****Najnujnejša potreba — relejska postaja v Mariboru**

V Jugoslaviji imamo danes tri radiofon- ske oddajne postaje na normalne valove ter ena kratkovalovno v Beogradu, dočim je oddajnik za Skoplje že naročen. Pred dobrim letom je še bila — objektivno — šibka postaja v Ljubljani s svojimi 5 kw jakosti najmočnejša; lani avgusta je bila odprta nova, 20 kw postaja v Beogradu, ki se pa da preurediti brez večjih težav v 100 kw. Povsem podrejeno vlogo pa igra oddajnik Zagreb z 0,8 kw jakosti, kar je tako malo, da se komaj sliši v mestu in najbližji okolici. Če upoštevamo, da n. pr. v Nemčiji oddajajo s tako »ogromno« energijo le nanjmanjše podružne postaje, šele prav občutimo svojo »bogastvo«. Skrajni čas je zato, da se tudi Jugoslavija uvrsti med države z njene velikosti vredno in dostojno radiofonijo, kar pri smotrni in ekonomski radijski politiki niti ni tako nemogoče. Treba bi bilo le nekaj sprememb.

Vobče se smatra, da je nabava radijskih oddajnikov blazno draga stvar, vendar temu ni tako. Podružna postaja, ki bi lahko tudi sama oddajala svoj sporéd, z jakostjo 10 do 15 kw in s kablom, dolgim približno 200 km, bi veljala 2 do 2 in pol milijona dinarjev, seveda pri nepreveliki spremembi valute in pri poštemem sklepanju pogodbe. Le malenkost več stane jačja aparatura za osrednje oddajnike. Ta denar bi se prav lahko pridobil, če bi država prevzela vse postaje v svojo eksploatacijo, se odpovedala za nekaj let svoji tretjini naročnine in dala za začetek na razpolago primerne kredite. Stvar je v podrobnejšem taka: danes je v Jugoslaviji nekaj več ko 90.000 radijskih naročnikov, ki plačujejo vsak mesec 25 din, ali letno 300 din takse. To prinaša torej 27.000.000 din na leto dohodkov. Če upoštevamo, da oddajajo postaje na dan povprečno po 8 ur (po 6 ur poleti in po 12 ur ob nedeljah in praznikih) in da stane povprečno vsaka ura oddaje 300 do 500 din, recimo 500 din, v kateri vsoti so všteti izdatki za pogon, honorarje, uradništvo in vso ostalo režijo brez amortizacije, vidimo, da stane vsakodnevna oddaja ene

postaje 4.000 din, vseh treh 12.000 din na dan ali 4.320.000 din na leto. Če k tej številki, ki predstavlja vse režijske izdatke, pridenemo še 1.680.000 din za razna popravila, obnove in za nepredvidene izdatke, ki se kaj hitro nakopičijo (n. pr. stane prenos opere iz Milana z Giglijem v glavni vlogi približno 5 do 6.000 din), potem lahko predpostavljamo, da znašajo vsi izdatki (brez dividend!) na leto 6 milj. din. Če tet vsoti pridenemo še enkrat 6.000.000 din za inventar, glasbila, gramofonske plošče, reportažne avtomobile, aparaturu za lastno proizvodnjo plošč in podobno, pridemo do presenetljivega zaključka: 15.000.000 din čistega dobička na leto. Od teh 15 milijonov bi pač lahko naša vrhovna radijska uprava pri smotrnem gospodarstvu uporabila vsako leto vsaj polovico za gradnjo novih oddajnikov in za izpopolnitev naše radiofonije, sčasoma pa bi lahko mislila na znižanje naročnine, še prej pa na uvedbo cenenih praktičnih ljudskih sprejemnikov, ki bi gotovo le koristili narodni in državni ideji.

Vse to pri sedanjih razdelitvi interesnega območja, ko dobiva Ljubljana pičli 2% naročnine iz Slovenije, oddajnik Zagreb enako količino naročnine iz savske, primorske in dela vrbaske banovine, oddajnik Beograd pa iz vse ostale države (kratkovalna postaja ne pobira naročnine, ker jo vzdržuje osrednji tiskovni urad), seveda ni izvedljivo. Situacija celo pri družbi Radio Beograd ni posebno rožnata. Vsekakor je zato izpopolnitev jugoslovanske radiofonije zelo važna stvar ter dokaj nujna, sicer bomo vojsko v etru kmalu povsem izgubili.

Od vseh pa je treba postaviti najprej oddajnik v Mariboru, ker je položaj v njegovem območju daleč nevarnejši ko kjerkoli drugod v državi. Tu ne gre samo za reprezentanco in za prestiž ter naše kraljevine pred tujino, tu gre za mnogo važnejša načela in dalekosežnejše ukrepe proti nam tujim idejam in nam sovražnemu mišljenju!

Predlogi kinematografov

V trgovski zbornici v Beogradu je bil občni zbor Zveze kinopodjetnikov. Sklenili so, da se sedež zveze prenese v Beograd. Sprejeta resolucija ugotavlja, da kinopodjetniki v zadnjih 10 letih niso bili deležni nobene davčne olajšave; bremena so vedno večja, saj morajo plačevati 48% davkov od brutto dohodkov. Zato zahtevajo kinopodjetniki, da se državne takse znižajo na 10%, da samoupravne takse znižajo na skupaj 50% državne takse, v onih krajih, kjer sedaj ni nobene kina, naj se vsak novi kino za dve leti oprosti vseh taks, kar bo omogočilo ustanovljenje kinematografov tudi v manjših krajih na deželi. Finančni minister naj se pooblasti, da za predvajanje domačih narodnih filmov oprosti kinolastnike vseh državnih in samoupravnih taks in naj se ukinejo policijske takse.

Narodna ustanova za socialno samopomoč

V Zagrebu namerava ustanoviti skupina javnih delavcev najrazličnejših političnih strank in svetovnih nazorov veliko institucijo, ki ne bo imela nobene zveze z dnevno politiko, temveč bo osnovana strogo na temelju socialnega in kulturnega dela. Celotna ustanova je zamišljena kot društvo s šestimi oddelki, ki bodo obsegali vsa področja človeške dejavnosti. Glavni namen te ustanove je, da ustvari narodu lepše in polnejše

življenje s tem, da mu približa in omogoči uživanje vseh sodobnih družabnih, socialnih, kulturnih in tehničnih dobrin, ki bi drugače ostale posameznikom zaradi majhnih življenjskih dohodkov neznanec in neužite. Ustanova bo združevala vse brez razlike starosti, spola, socialnega položaja in pripadnosti stanu.

o. Kralj Peter II. v Ljubljani. Včeraj okrog 11. ure dopoldne se je nenadoma pripeljal v Ljubljano Nj. Vel. kralj Peter in se ustavil pred drogerijo Gregorič, kjer je nakupil več fotografskih potrebščin. Ljubljancani, ki so se ta čas zbrali pred drogerijo, so ga navdušeno pozdravljali.

o. Premestitev. Višji tajnik Dragotin Prič je bil premeščen iz finančnega ministrstva k glavni carinarnici v Mariboru.

o. Otvoritev Delavskega doma v Celju bo 18. t. m. ob 9. uri dopoldne. Poslojpe ima 3 nadstropja in je stalo 2 milijona 800.000 din. Ogled doma za goste bo od 9.—10. ure, za občinstvo pa od 10.—11. ure.

o. Napredovanje. V 5. pol. skupino sta napredovala sreski šolski nadzornik Aleksander Meržin v Murski Soboti in učiteljica Slava Pahor na Šoli za defektno deco v Mariboru, levi breg.

o. CMD v Ptuj pripravlja predavanje dr. Jule Gabrovška o položaju kmeta in delavca v Nemčiji. Menda bo v četrtek, dne 22. t. m.

o. Kaj je z regulacijo Sotle? V Erjavci ob Sotli blizu Rogaške Slatine popravljajo most preko Sotle, ki vodi iz slovenske na hrvatsko stran. Most je bil v slabem stanju in stalna priložnost za nesreče. Razumljivo bo, če dodamo, da so ga ponekod doslej krpali kar s šibjem. Za Sotlo se sploh malo brigajo, dasi je nevarna voda. Obsotelski posestniki, ki so pretekli teden trepetali pred pre-

zgodnjo povodnijo, so spričo lepšega vremena nekoliko pomirjeni. Vse se izprašuje, kaj bo z regulacijo Sotle, ki opustoša leto za letom plodna polja Sotelske doline.

o. Usodna eksplozija v tovarni za dušik v Rušah. V tovarni za dušik je razneslo dva jeklena valja, ki jih polnijo pod pritiskom 300 atmosfer. Eksplozija je dvignila strelno nad oddelkom, porušila zidovje in razbila šipe na oknih. Popolnoma je raztrgalo delavca Ivana Strnada iz Selnice, ki je bil na mestu mrtev, težje pa poškodovalo delavca Hinka Ditmajerja. Strnada, ki zapušča ženo in otroke, bodo pokopali na ruškem pokopališču.

o. Letalski miting v Celju se bo vršil v nedeljo, 18. t. m. na letališču v Levcu pri Celju. Producirala se bodo motorna in brezmotorna letala.

o. Javni nastop Sokolskega društva Sv. Jedert nad Laškim bo v nedeljo, dne 18. t. m. (v slabem vremenu 25. t. m.). Dobiček rednega letnega javnega nastopa je namenjen za dograditev Sokolskega doma.

o. Nova gasilska četa je bila ustanovljena v Lutvercih v Apački kotlini. Četo vodijo kot predsednik Tomaž Simentschitsch, tajnik njegov sin Tomaž, blagajnik Franc Wresnig, poveljnik Probst Hinko.

o. Težko se je ponesrečil z motorjem Širec Franc, trgovec in mehanik v Ptuj, ko se je peljal s Špinglerjem iz Juršincev proti Ptuj.

o. Roparja sta napdla duhovnika. Pod Sv. Katarino nad Medvodami sta dva roparja napadla nekega duhovnika. Pretaknila sta mu vse žepe, mu odnesla nekaj malega denarja, listine in legitimacijo sta mu pa vrnila.

o. V pijanosti se je zastupil. 30-letni posestniški sin Breznik Anton iz Trstenika pri Sv. Benediktu je v pijanosti zavžil neki strup, ker sta se z bratom nekoliko sprla. Poklicani zdravnik je ugotovil smrtno nevarnost zaradi velike množine zavžitega strupa. Breznik je v strahovitem trpljenju izdihnil.

o. S koso si je prerezal stopalo 27-letni Lovrenčič Franc iz Sv. Andraža v Slov. gor.

o. Pod vrhniški vlak je skočil 18-letni mehanik Josip Jakopil pri viškem postajališču. Mladi fant je bil brez staršev, zaposlen v Ljubljani, pristojen pa v Ptuj. V smrt je šel najbrž zaradi nesrečne ljubezni.

o. Slinavke in parkljevke v Vuzenici ni! Zadnji čas so se razširile vesti, da se je pojavila v občini Vuzenica slinavka in parkljevka, kar pa ne odgovarja resnici. Zaradi teh lažnih vesti so tudi zaprle nemške oblasti promet na meji.

n. Potres v Banji Luki. Prebivalci Banje Luke so čutili te dni že tretji potresni sunek. Tokrat ni bilo nikake škode, pač pa je potres precej zbeagal prebivalstvo.

n. Petmilijonski kredit za asfaltiranje cest v Primorju. Vlada je odobrila kredit za asfaltiranje, ceste Herceg Novi—Kamenari in za izgradnjo ceste Kotor—Trojica.

n. Volkovi v okolici Danilovgrada. V okolici Danilovgrada na jugu naše države so se pojavili volkovi in prizadejali kmetom dosti škode. Nekemu siromašnemu kmetu je volk raztrgal vse ovce, nekemu drugemu devet koz. Lovsko društvo je sklicalo vse lovce, da se udeleže gonje za volkovi.

n. Čebelarški muzej. Čebelarji iz okolice Slavonskega Broda nameravajo ustanoviti čebelarški muzej, ki bi naj bil neka oddelek mestnega muzeja v Novem Sadu.

n. Gozdarski kongres v Vinkovcih. 2. oktobra se bo vršila v Vinkovcih 62. redna letna skupščina Jugoslovanskega gozdarskega združenja.

n. 359 otrok se ne more vpisati v šolo. V Novemgradu pri Karlovcu ni bilo sprejetih v šolo 150 otrok radi pomanjkanja šolskih prostorov. V Kamanju pri Karlovcu pa se jih ni moglo vpisati 209. Oba slučaja nista osamljena.

n. 2 milijona za dečja zavetišča. Zagrebški mestni proračun predvideva znesek 2.000.000 din za tri nova otroška zavetišča; tretje zavetišče bo zidano s šolo. Zavetišča bodo lahko sprejela okoli 500 soloobveznih in še mlajših otrok siromašnejših slojev.

Maribor

Cesna dela na levem mariborskem bregu

Sedaj, ko je bila dograjena cesta Sv. Peter—Ložane in ko bo skoraj dovršena pohorska cesta, bodo tem več pažnje posvetili cestam na mariborskem levem bregu. Pretekli teden so nadaljevali s cestnimi deli na cesti Bresternica—Sv. Križ nad Mariborom. Tam pravkar gradijo nov železobetonski most čez tako zvaní Fürstov potok v Bresternici. Ta cesta, ki bo važnega gospodarskega in tujsko-prometnega pomena, bo dolga 9 kilometrov in bo gradnja veljala 1 milijon 800.000 din. Poudariti je treba, da bodo odslej našemu zapuščenemu Kozjaku posvečali več pažnje.

Glavno delo Okrajnega cestnega od-

bora v Mariboru je osredotočeno na banovinsko cesto prvega reda Sv. Lenart—Sv. Benedikt, katere 12 km podaljšek do Gornje Radgone je že dograjen. Zgraditi je treba še 6 in pol km odsek Sv. Lenart—Sv. Benedikt, tako da bo dosežena cestna zveza Maribor—Sv. Lenart—Sv. Benedikt—Radgona.

Sporodno z glavnimi cestnimi deli gradijo tudi občinsko cesto Marija Snežna—banovinska cesta in Sv. Jakob—Zg. Jakobski dol. Na lenarški cesti pa prelaga jo v Zamarkovi cesti v dolžini 2 km, tako da bodo odpadli ostrí ovinki in klan-

Neodvisno gledališče

V nedeljo, 18. t. m., bo v restavraciji »Novi svet« v Mariboru ob 10. uri dopoldne ustanovni občni zbor zadruga »Neodvisno gledališče«. Zadruga se ustanavlja zato, da bo: pospeševala napredek slovenskega avantgardnega gledališča, ustanavljala in podpirala gledališke šole, prirejala tečaje in predavanja gledališke stroke, propagirala gledališko umetnost z izdajanjem knjig, revij in brošur ter pridobivala potrebne stavbe in inventar. S tem programom in temeljito organizacijo bo skušala pridobiti čimveč zadržnikov, ki naj s skupno močjo podprejo razvoj naprednega slovenskega gledališča. To bo last vsega naroda, saj zraste iz njega in bo vedno črpalo sile za uspešno delo iz njegovih življenjskih vrelov. Narodno narodu! To bo geslo zadruga »Neodvisno gledališče«. Da se bo glasilo to geslo iz mnogoštevilnih grl, vabimo vse na občni zbor!

Apel bolnikov mariborske bolnišnice

Vsaka bolnišnica in tudi mariborska rabi mir. Toda pri nas v tem oziru ni vse v redu. Bolniki mariborske bolnišnice se pritožujejo nad dvema gospodoma, ki večer za večerom povzročajo s svojimi motocikli prav pred bolnišnico tak ropot, ki je vse prej, kakor pa koristen za težko operirane in nevarno bolne ljudi v bolnišnici. Zato so nas bolniki naprosili, da v njihovem imenu opozorimo motociklista oziroma oblast, da napravi red in poskrbi za potrebni nočni mir pred tukajšnjo bolnišnico.

Renoviranje zunanosti naše bolnišnice

Zunanost mariborske bolnišnice nikakor ni bila v skladu z novim poslovanjem, ki je v gradnji. Zato so nedavno pričeli zunanost urejevati, kar je bilo že zelo potrebno. Zani-

mivo pa je, da bodo morali delavci sredi dela odnehati, ker je kredit izčrpan. Dovoljeni kredit banske uprave dopušča renoviranje bolnišnice samo še do 15. t. m., to je do jutri, nakar bodo morali vsi delavci z delom prenehati. Ker pa je popravilo zunanosti mariborske bolnišnice nujno potrebno, si bolniška uprava ne ve drugače pomagati iz zadrege, ko da bosta delo nadaljevala samo dva stálna bolniška zidarja. Koliko bosta ta dva napravila in kako, je problem, ki zanima ves Maribor. Treba bi bilo, da banska uprava to vprašanje reši tako, da ne bo v škodo mariborske bolnišnice.

m. Nastavitve in prenestitve. Na I. deški mešč. šoli v Mariboru je postavljen diplomirani filozof Bizjak Alojzij, na mešč. šoli v Ormožu pa Gnezda Josipina. Premeščena je ga. Mesesnel Adela iz Skoplja na II. dekl. mešč. šolo v Mariboru.

m. Zahvala. Akademski podpora zadruga v Mariboru izraža svojo zahvalo gospej Hutterjevi, soprogi industrijca, za podeljeno podporo din 1000.— za dograditev okrevališča na Pohorju.

m. Avtobusni promet na Mariborski otok se z današnjim dnem ukinja; otok pa ostane za kopalce še nadalje odprt.

m. Stolno ulico flakujejo. Te dni so zaprli za vozovni promet Stolno ulico, ker jo bodo tlakovali z malimi granitnimi kockami. Z deli so že pričeli.

m. Prvi javni vodnjak v Mariboru. V zvezi z regulacijo Glavnega trga so morali odstraniti edini javni vodovod v Mariboru. Te dni pa so na novem avtobusnem kolodvoru zgradili nov moderni dvodelni vodnjak, ki bo kmalu izročen namenu.

m. Glas iz občinstva: »Te dni mi je sredi noči nevarno zbolela žena. Treba jo je bilo prepeljati v bolnišnico. Toda zaman sem iskal na Glavnem trgu, Trgu svobode in pred glavnim kolodvorom avtoizvoščka ali izvoščka. Nikogar ni

bilo in sem se končno moral zateči na rešilno postajo. Zato bi bilo umestno, če izvoščki že nimajo nočne službe, da vsaj na določenem mestu objavijo svoje naslove, kakor imajo to lekarne za nočno službo. Prizadeti.«

m. Slov. obrtno društvo v Mariboru namerava prirediti ekskurzijo v Beograd in Oplenac 15., 16. in 17. okt. V Beogradu bo tudi ogled I. jug. obrt. razstave. Vabimo vse obrtništvo, da prijavi udeležbo do 18. t. m. v pisarni v Vetrinjski ulici 11/1., kjer dobi natančnejša pojasnila.

m. Mariborski šoferji ustanavljajo zadrugo. Tukajšnji šoferji imajo že dalje časa lastno organizacijo, sedaj pa snujejo svojo zadrugo. Ta bo zaposljevala brezposelne šoferje v svojih mehaničnih delavnica in pri bencinskih črpalkah. Pravila so že vložena in čakajo na odobritev.

Pisalni straji

Za svetovno znamko

iščemo zmožnega zastopnika.

Samo agilni, resni gospodje naj pišejo na ogl. oddelek pod šifro »American«

m. Trgovska nadaljevalna šola. V nedeljo 18. t. m. bo od 10. do 12. ure vpisovanje v vse razrede v upraviteljevi pisarni: Zrinjskega trg 1, pritličje. Izpričevalo, rojstni list, 2 izpolnjeni rodovnici in potrdilo o plačani solnini, ki ga prejmete v pisarni Zdrženja trgovcev, prinesi vsakdo seboj!

m. Več razboritih mladeničev je sinoči prišla mariborska policija, ker so kalili nočni mir in na svoj način izživali na Aleksandrovi cesti.

m. Nepremičnine menjavajo lastnike. Gimn. ravnatelj v pok. Ivan Brgič je prodal hišo in parcelo v Prisojni ul. Frančiški Selec in Mariji Babič za 150.000 din, Paško Zorič iz Sibenika je prodal polovico posestva na Meljski cesti 1 Perini Zorič za 550 tisoč dinarjev, Zdenko Pipuš pa je kupil od Vinka Lašiča hišo in parcelo na Tržaški cesti 98 za 200.000 din.

m. Nov zvon za frančiškansko cerkev. V stolpu frančiškanske cerkve bo kmalu zapel nov zvon, ulit v Buhlovi livarni v Račah. Tehtal bo 5500 kg in bo torej zdaleč najtežji zvon v našem mestu.

m. Nesreča v tovarni. Davi je v tekstilni tovarni Thoma na Pobrežju padel 45-letnemu delavcu Martinu Klemenčiču varilni stroj na levo nogo in mu jo popolnoma zdrobil. Moža so prepeljali v bolnišnico.

m. S 7 m visokega zidu je padel med igro na Vojašniškem trgu 15 letni sin artistinje Alfred Jesenko. Pri padcu si je deček zlomil levo roko. Zdravi se v tukajšnji bolnišnici.

Kultura

„Naš rod“ v desetem letu

V mladinskem listu »Naš rod«, ki letos začemlja svoj deseti letnik, in pa v štirih letnih knjižnih publikacijah, je skupina požrtvovalnih slovenskih učiteljev ustvarila naši mladini prepotrebno vzgojno, izobraževalno in zabavno ognjišče, in to (radi dobre organizacije, ki je dosegla naklado 20 do 25.000 izvodov) za tako nizko ceno, da je tudi najbolj revnemu pastirčku v zadnji vasi dosegljiva.

Res je, da imajo slovenski mladinski listi trdno podlago v slavni tradiciji. Križičev in Volčev »Vrtec«, ki je štel med svoje sotrudnike najboljše glave naše »moderne«, pa tudi »Zvonček«, kjer je rajni Milčinski poleg drugih skrbel za dobre prispevke, sta bila lista, ki smo še danes nanja ponosni. A vse izkušnje iz prejšnjih časov je »Naš rod« pod spretnim uredništvom g. Ribičiča v precejeni obliki, dopolnjene z bistrim opazanjem sodobnih potreb, izrazil, in se je na ta način povzpел v mladinski list, ki je daleč in visoko nad drugimi, kar jih poznamo v ožji in širši domovini, pa tudi pri drugih narodih.

Mlajši rod naših pisateljev in pesnikov si družno s starejšim prizadeva nuditi mladini v »Našem rodu« zdravo, pametno in tečno hrano, a cela vrsta naših slikarjev prispeva ilustrativno gradivo, ki je v večini primerov umetniško dovršeno. Poučni članki, zanimivi drobiž, pa sotrudništvo mladih čitateljev dajejo listu v obliki, v kateri je vse to podano, značaj dobro premišljenega, široko zasnovanega vzgojnega organa. Prikupna zunanost in tiskarska oprema lista vzgaja zopet okus mladine z drugega vidika. s. š.

k. Ljubljansko Slavistično društvo je izdalo prve štiri snopiče svojega glasila »Slovenski jezik« (letno 90.— din, naročila: Mestna ženska real. gimn., Bleiweisova c., Ljubljana). Lično opremljena revija obravnava vprašanja, ki se tičejo slovenskega jezika in bo prav prišla vsem, ki se zanimajo za jezikoslovne, literarnozgodovinske in druge probleme. Sodeluje veliko število pisateljev s čisto strokovnimi članki (dr. Grafenauer, dr. Brez-

nik, L. Legiša, S. Trdina itd.), Isačenkovi članek o večjezičnosti pa bo zanimal tudi ljudi, ki se poklicno ne bavijo z jezikovnimi vprašanji. V zapiskih je nekaj zanimivih poročil iz domače in tuje literature. Prve štiri številke zaključuje več književnih ocen.

k. Huxley v hrvatskem prevodu. Matice Hrvatska je izdala v hrvatskem prevodu zbirko šest novel angleškega pisatelja Aldousa Huxleya pod skupnim naslovom »Giocondini posmijeh«. Knjiga ima 250 strani osmerke.

k. Metodika literarnega pouka. Beograjski pedagog in mladinski psiholog dr. Slobodan Popović je izdal razpravo »Dva priloga metodici nastave književnosti i psihologije mladosti«. Brošura na 52 straneh je izšla kot 11. zvezek »Savremene pedagoške biblioteke«.

k. Cezarjeva religija. Eugenio Giovannetti je izdal v Milanu 423 strani obsega jočo knjigo »La Religione di Cesare«, v kateri je prikazal velikega rimskega imperatorja z verskega, filozofskega in intelektualnega stališča. Delo spada med najbolj zanimive razprave o Cezarju.

k. Knjiga o Poljski. V Varšavi je izšla te dni zelo zanimiva knjiga Boleslava Olszewicza »Obraz Polski dzisiejszej« (Podoba sedanje Poljske), v kateri je prika-

* Tečaj za italijanski jezik, začetni in nadaljevalni. Več med malimi oglašil!

* Šolske knjige in potrebščine kupujte pri Zlati Brišnik.

* Zlate zapestne ure 230 din samo v trgovini M. Ilgerjev sin, Maribor, Gospoška 15.

* Sprememba cestnega reda v Avstriji. »Turistični oddelek DDAC-München« je poslal sekciji Avtomobilskega kluba v Mariboru obvestilo, da velja od noči z 18. na 19. septembra nov cestni red na področju Nižje Avstrije, Dunaja in severne Gradišćanske, kjer se je doslej vršil promet po levi strani. S tem velja od 19. septembra naprej za vso Veliko Nemčijo enoten predpis vožnje po desni strani.

* Združenje bivših mornarjev v Mariboru poziva vse bivše mornarje vojne in trgovske mornarice, da se udeležijo važnega sestanka v soboto dne 17. sept. ob 20. uri v hotelu »Novi svet«.

* Gg. državni nameščenci, zahtevajte nakaznice za šolske knjige v Nabavljalnici zadrugi za tvrdo Z. Brišnik!

* Bi radi pogledali v Vatikansko ječe? Sezite po Gideovi knjigi, ki jo je izdala Tiskovna zadruga v Ljubljani. To je isti Gide, ki je nedavno tega pisal o Sovjetski Rusiji z brez-krajno resnicoljubnostjo. Knjigo dobite v Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Selenburgova ul. 3 in v Mariboru, Aleksandrova cesta 13. Cena je broš. din 65.—, v platno vez. din 85.—, v polusnje vez. din 95.—.

* Varovanje je boljše kakor zdravljenje. Zato ne zamudi vsak dan zjutraj in zvečer negovati zobe z zobno Chlorodont. Tedaj ostanejo zobje beli in zdravi do najvišje starosti.

* Izleti »Putnika« z luksuznimi avtomobili v Graz ob priliki jesenskega vele-sejma: 23. septembra (petek) 100 din, 25. septembra (nedelja) 100 din. Prijavite se takoj pri »Putniku«, Maribor!

* Nanos. Jutri v petek redna pevskavaja. Novi pevci dobrodošli. Odbor.

* Nanos priredi 1. oktobra v vseh prostorih Narodnega doma svojo tradicionalno prireditev »Rajanje pod krškimi latnikom«. Za obilno udeležbo priporoča odbor.

* Rdeči križ Radvanje priredi v nedeljo, 18. t. m. dobrodelno veselico v gostilni Šunko v Zg. Radvanju. Ker je čisti dobiček namenjen za podporo revne dece, vljudno prosimo za obilno udeležbo.

Kino

Union kino. Prvič v Mariboru »Sestra Marija, prekrasni velefilm. Camilla Horn, Pavel Javor.

Grajski kino. Samo do vključno petka »Kirchfeldski župnik«. V glavni vlogi Hans Jaray. — Pride »Moj sin je ministar«.

zana bratska republika z geografskega, kulturnega, statističnega, gospodarskega stališča itd. Delo je v marsičem podobno naši Melikovi »Sloveniji«.

k. Ruska dramatika. Iz repertoarnega načrta moskovskega Malega teatra, ki je najstarejše akademsko gledališče v Rusiji posnemamo, da so dobili Rusi dve čisto novi dramatizaciji klasičnih romanov, in sicer Tolstojevoga dela »Vojna in mir« in Dostojevskoga »Idiota«. Gledališče bo uprizorilo izmed klasičnih del Gogoljevega »Revizoria«, dalje »Gorje od uma« in še nekatera druga. Nova dela pa so vložili: Leonid Leonov »Beg Sandukova«, Aleksej Tostoj »Peter I.«, V. Korničuk »Bogdan Hmelnickij« in G. Mdivani, P. Pavlenko, S. Radzinskij ter N. Virta.

k. Da se reši spor o Shakespeareju in dokaže, ali je res igralec s tem imenom pisal znana slavna odrska dela, ali je zaprosil posodil samo svoje ime, je zaprosila sedaj skupina angleških literarnih zgodovinarjev za dovoljenje, da bi se odprl grob pesnika Edmunda Spencerja. V grob tega Shakespearejevega sodobnika so baje položili vsi tedanji pesniki lastnoročno spisane ode. Sedaj bi radi ugotovili, ali je med njimi tudi Shakespearejev rokopis, ki bi služil nato za primerjavo z onim, ki ga je našel Bacon.

Sport

I.S.S.K. „Maribor“—„Č.S.K.“

V nedeljo se bo po daljšem odmoru predstavil mariborskemu občinstvu ČSK iz Čakovca, da odigra prvenstveno nogometno tekmo s ISSK Mariborom. Gosti, letošnji prvak LNP-a, so nasprotnik, ki vedno privabi na igrišče mnogo občinstva. Predstavljajo dobro enajstorico; njihova glavna odlika so oster start, dobra kondicija in uspešna defenzivna taktika na tujem terenu. ISSK Maribor poskuša s pregrupacijami v moštvu čim bolj povečati borbenost svojega moštva. Videti je, da bodo tokrat postavili moštvo, ki nam bo zopet predstavilo ISSK Maribor v igri, ki je še pred kratkim vzbujala najlepše izgleda v prvenstvu. Težišče moštva je napadalni kvintet; domačini prekašajo nasprotnike v tehničnem znanju in krepki volji, da zmago. Lanska rezultata 0 : 3 in 4 : 2 vzbujata vtis dveh približno enako močnih moštev; pri upoštevanju domačega terena je treba domačinom pripisati večje izgleda na zmago. Tekma se prične ob 16. uri na igrišču »Rapida«, prvenstveno predtekmo igrajo juniorji »Maribora« in »Rapida«.

S.K. „Slavija“—S.K. „Železničar“

Na stadionu SK Železničarja se bosta srečala v nedeljo gornja kluba v prvenstveni tekmi. »Slavija« je novinec v prvem razredu, vendar pa je v pogostih tekmah z domačimi prvorazrednimi klubi dokazala, da ima moštvo, ki ga nasprotnik ne sme podcenjevati. Odlikuje ga izredna požrtvovalnost in žilava obramba. »Železničar«, ki je za letošnje prvenstvo pomladil svoj team, je na papirju izraziti favorit. S pritegnitvijo mlajših moči je moštvo poleg kondicije predvsem pridobilo tudi na tehničnem znanju. Tekma se prične ob 16. uri, v predtekmi se bosta borili za točke rezervni moštvi SK Slavije in SK Železničarja.

Strelske tekme

V okviru jubileja mariborskega okrožja Strelskih družin je slavila tezenska strelska družina svoj peti letni jubilej. Ob tej priliki se je vršilo nagradno streljanje v treh kategorijah na 200 metrov v stoječem in ležečem stavu in so dobili zmagovalci lepe nagrade. V kategoriji seniorjev je zmagal g. Drago Cotič, drugi je bil Stanko, tretji pa Maks Breznik. V drugi kategoriji je odnesel prvo mesto g. Ivan Sinič, drugi je bil g. Alojz Bajec in tretji g. ravnatelj Franjo Luknar. V damski kategoriji je zmagala g. Henrika Sinič, druga je bila Marija Luknar, tretja pa Miljana Luknar.

s. Zadnji rezultati v tenisu. Kukuljevič—Surface 6 : 1, 6 : 3, 6 : 1; Punčec—Waston 6 : 0, 6 : 2, 6 : 2; Punčec—Marko 2 : 6, 4 : 6, 7 : 9; Kukuljevič—Gellespie 6 : 2, 6 : 2, 6 : 1. Kukuljevič je še edini Evropejec v konkurenci za svetovno prvenstvo v Forest-Hillsu. — V

Gospodarstvo

Dopis zasebnih nameščencev

PRIVATNI NAMEŠČENCI ODKLANJAJO VSAK POSKUS ZNIZANJA RENT PRI POKOJNINSKEM ZAVODU ZA NAMEŠČENCE. —

Dve vesti sta neprijetno iznenadili itak že zaskrbljene privatne nameščence.

Listi poročajo o namenu Pokojninskega zavoda v Ljubljani urediti v Račah okrevališče za zasebne nameščence. Ko je Pokojninski zavod na dražbi kupil Bachlerjevo veleposestvo, se je o tem v javnosti precej ugibalo. Strokovnjaki so bili mnenja, da je bil ta nakup nepotreben, če je bilo milijonsko posojilo dovolj zavarovano, kajti za Pokojninski zavod je bila vključena še Ljubljanska kreditna banka s tremi milijoni dinarjev in je bilo pričakovati, da bo kupila posestvo Ljubljanska kreditna banka. Govorilo se je, da bo kupila posestvo država, da se tu uredi žrebčarna. Če se pa namerava sedaj urediti v kraju z neprimernim podnebjem okrevališče, je to le dokaz, da je bil ta nakup nepotreben in morda tudi neekonomičen. Pomisliti je samo treba, koliko denarja bi se moralo investirati za adaptacije te stare ropotije. »Organizatorju« bi bili zasebni nameščenci prav hvaležni, če bi jih s kakim člankom informiral o podrobnostih tega nakupa, posebno glede morebitnega dogovora z drugimi upniki Bachlerja.

Porazno pa je učinkovala vest o potrebi znižanja rent ali zvišanju premij. Glasom

poročila »Organizatorja«, glasila zasebnih nameščencev, o seji o Pokojninskem zavodu, je ravnatelj tega zavoda poročal, da se obrestuje imovina, ki znaša sedaj 139 milijonov, le po 5,3%, medtem ko bi se morala obrestovati vsaj po 6%. Omenil je morebitno potrebo znižanja rent ali zvišanja premij, ako se položaj ne bi bolj šal. Če se upošteva, da povprečna renta od dela izmučenega družinskega očeta ne znaša več kakor Din 1000.— in če se upošteva s kakšnimi težavami se imajo zavarovanci dostikrat boriti ob priliki upokojitve, si človek učinek te zadnje novice lahko živo predstavlja.

Ni namen tega članka kritizirati gospodarstvo zavoda, jasno se pa mora povedati, da mora biti nameščenec zadnji, ki naj nosi posledice gospodarstva, ki imovine ne obrestuje dovolj visoko. Nameščenec nima vpliva na gospodarstvo, niti vpogleda v podrobnosti in ga že vsled tega ne zadene nobena odgovornost.

Kar se tiče nalaganja rezerv v državnih obveznicah, se je moralo računati s takimi predpisi in je upati, da ima zavod v zalogi državne papirje tudi iz časa, ko so bili tečajji zelo nizki in ko je bilo obrestovanje teh papirjev visoko nad 6%.

prijetno ter je splošna želja, da se zadeva primerno uredi.

Trgovinski razgovori z Nemčijo odgojeni

Kot smo že poročali, bi se morali pričeti še ta mesec trgovinski razgovori med našo državo in Nemčijo. Stalni jugoslovansko-nemški gospodarski odbor bi tokrat zasedal v Kölnu. Po zadnjih vesteh pa ta mesec teh pogajanj ne bo ter se bodo vršila menda šele novembra. Kot znano, bi ta pogajanja med drugim v glavnem veljala povečanju našega izvoza lesa v Nemčijo. To vprašanje je bilo prejšnji mesec načeto že s pogajanjem v Crikvenici, vendar pa je takratni odbor izjavil, da ni upravičen razpravljati o tem vprašanju. Verjetno pa je, da je glavni vzrok tega odlašanja zapleten mednarodni položaj.

g. Hmeljsko tržišče v Vojvodini je zaenkrat še precej mrtvo. Obiranje je končano, kupčija pa je šele v prvem razvoju. Cene od 12 do največ 18 din za kg.

g. Tržišče z jajci je precej živahno. Blaga je na domačem trgu čedalje manj, zato so cene trdne in celo v porastu. Povprečno se cene gibljejo med 65 in 75 para za komad. V nadrobni prodaji pa so celo še višje. Izvoz v Švico in Anglijo je precej popustil.

g. V Banji Luki je bil otvorjen prvi jesenski sejem, na katerem je posebno vidna razstava živine in drobnice.

Nov konkurent našemu lesu

Znano je, s kolikimi težavami se bori naš izvoz lesa, ki je zadnja leta naravnost katastrofalno padel. Zato tem bolj preseneča vest, da smo dobili na tujem tržišču novega tekmeča za hrastove prage in trdo rezan gradbeni les. Pri licitacijah za nabavo železniških pragov je letos nastopila celo Francija, ki je ponudila pragove za 10 din ceneje ko naša država ter tako zlicitirala celo dobavo belgijskim železnicam. Francija je bila ves čas uvozna država, zato je tem bolj presenetljivo, da se je sedaj nenadoma pojavila kot izvoznica ter zelo resen tekme našemu lesu. Med našimi lesnimi izvozniki je ta vest odjetnika zelo ne-

damski konkurenci pomeni senzacijo zmagala Angležinje Lumbove nad wimbledonsko finalistko Jacobsovo (Amerika) v dveh setih 7 : 5, 6 : 2.

s. Sodniki za prvorazredne tekme mariborskega okrožja: Maribor—ČSK g. Macoratti, Slavija—Železničar g. Nemec, Mura—Rapid g. Veble. — Ligaške tekme sodijo: Slavija (V)—Jedinstvo g. Nenadović (Beleslin), Hajduk—Slavija (S) g. Bažant (Mlinarić), Sparta—Jugoslavija g. Stefanović (Tomič).

s. Trimesečno zabrano igranja prijateljskih tekem, s katero je ZNP kaznoval »Gradjanskega« iz Zagreba, je upravni odbor saveza izpremenil v denarno kaznen v znesku 1000 din.

KRALJICA MARIJA ROMUNSKA:

Zgodba mojega življenja

Slavnost je bila, kakor sem že dejala, prirejena v Paterhofu. Mogočna palača iz časa carice Katarine je stala tik ob jezeru, ki je bilo prav za prav ležljiva. Vsi vodometi so zažareli naenkrat v zlatu in rubinasti svetlobi. Vkrcaje na čolne za prevoz na pravljici otok je bilo že samo tako nepopisljivo, kakor je moglo biti le še v pravljicnem odhodu na Cytiero, klasični otok ljubezni. Noč je bila jasna in tiha, skoraj kakor dan svetla, kakršne so pač severne bele noči. Negibno in skrivnostno je ležalo pred nami jezero, v katerem je odsevalo tisoč luči žarometov in po katerem so se zibale dolge sence naših solnov.

Bila je to vožnja s tega sveta na krilih domišljije v deželo sanj. Vsi obrazi so žareli neresnično srečno, vsi glasovi so zveneli začarano prijazno in zdelo se je, da ne morejo povedati nič drugega kakor samo prijatne besede. Mnogi so zveneli kakor pesem. Mi otroci smo sedeli tesno skupaj in smo si v tisti lepoti in tišini, katero so motili le udarci vesel, komaj upali dihati.

Ko se je otok čisto prikazal pred nami, skoraj nisimo verjeli svojim očem: zagledali smo ljubko zeleno drevo, ki je ustvarjalo čarobno ozadje blestečemu in skrivnostnemu vilinskemu kraljestvu. Pisano ritmično podobo so izpopolnjevale v plesu se vrteče vile, nimfe

in rusalke. Zdelo se je, da jih oživljajo nevidne, tihe, a nepremagljive magične sile sladke godbe. Najade in vešče in druge sanjske prikazni, brez teže, brez teles, samo luči in sence, cel fantastično vzdušni svet harmonije. In sladki, omamni glasovi... kakor zvoki Oberonove piščali.

Lepa noč, nepozabna noč, čudovita noč na otoku mladosti! Ustvarila te je lahko samo Rusija, tista Rusija sanj in svetih utvar, tista Rusija brezmejne moči in veličastja. Tudi če zdaj ni več tako, tudi če je Rusija razpadla in se razdrobila kakor vsa njena neresnična resničnost, je nekoč vendarle bila: pravljica, sen — kakor tista noč. Misel, da je tisti sen moral biti dosanjan, v svoji grozotnosti skoraj ni nič manj zvišena kakor zavest, da je nekoč bil resničnost in ne samo utvara.

Tudi mogočna postava sestrične slavnega pisatelja, grofice Aleksandrine Tolste, vzgojiteljice moje mame in dobre znanke naših otroških let, ni bila izmišljena. Bila je živo nasprotje teh sanjskih podob. Bila je in je živela, kakor jo bom opisala, in bila je ista Rusija, katero sem pravkar prikazala z njene sanjske strani. Tu pa naj stoji kot dobrodošla, od narave ustvarjena izprememba, da pomaga ustvariti prehod od pravljice do razpoloženja do trezne vsakdanjosti.

Pompozna stara dama je predstavljala tudi še v našem času skoraj neomejeno isto moč, ki si jo je pridobila ali pa prisvojila v maminu ranj mladosti. Zdelo se nam je, da ima na mamino nepopisno vpliv. Čeprav je bila mama v tistih dneh, o katerih govorim, že v letih in mati več otrok, se je vendar vedno, kadar je

bila grofica v hiši, vklanjala njeni mogočni volji. Ta drama je bila v največji meri kriva, da je mamino vse življenje tlačilo občutje, o katerem sem govorila že v prvem poglavju, občutje namreč, da ni dosegla ideala vzgoje in življenja, ki ga ji je bila vcepila v dušo njena vzgojiteljica. Seveda je skušala grofica, kadar koli je imela za to priložnost, uveljaviti tudi na nas, na otrokih svoje učenke, svoje vzgojne metode, in prevzgojiti že vzgojene gojence.

Kadarkoli se je pojavila, so nas nagnali s tako vnmom k učenju, da smo nazadnje že čisto omagali. Toda pohvale ali vsaj najmanjšega pritrdila od stare vzgojiteljice nismo mogli nikoli pričakovati. Njenega zadovoljstva ni bilo mogoče nikoli doseči. Vendar nas je vsakokrat, kadar je bila pri nas, mojstrila in izpraševala.

Kadar se je mudila pri nas, se je povsod čutila njena navzočnost in volja. Njen nastop je učinkoval kakor klic trompete k nastopu. Njena »okupacija« naše hiše (nobena druga beseda za to ne bi bila tako primerna) je povzročila, da so tudi najbolj leni postali marljivji in najbolj počasni hitri. Nobena mlačnost ni bila več mogoča, konec je bilo kratkočasje in šal; njena bližina je naganjala že sama po sebi človeka k točnosti in resnosti, in njen pogled k vzravnosti. Tak vpliv je imela ta vzgojiteljica, katere se je celo mama bala, a jo je vendarle ljubila. Njej je bila neodstranljiva vez s preteklostjo, z ljubljeno deklislo dobo v domači hiši. Tudi ona je bila del te hiše, ostanek velikih in dobrih starih časov, markanten veteran stare garde.

(Se nadaljuje.)

g. Sejmi 16. septembra: Št. Lenart nad Laškimi, Maribor in Rakek.

g. Zaključno poročilo o jesenski prireditvi ljubljanskega velesejma pravi, da je ta kulturna in gospodarska prireditev prav dobro uspela. Razstavljalo je 439 tvrdk, od teh 91 iz inozemstva. Glavno obeležje prireditvi je dala mednarodna foto-razstava, ki je globoko zarezala brazdo v razvoju slovenskega fotografskega gibanja. Velesejem je posetilo približno 90.000 oseb. Mnogo je bilo inozemcev iz Italije in Nemčije, pa tudi iz drugih držav. Pomladanski mednarodni velesejem industrijskega in obrtniškega značaja bo leta 1939 v prvi polovici junija.

g. Za izvoz lubenic v Nemčijo je odobrilo nemško ministrstvo za prehrano 25.000 RM, in sicer 13 RM za 100 kg franko meja Bodenbach.

g. Za izvoz zdravilnih zelišč je Nemčija odobrila naši državi izredni kontingent v znesku 40.000 RM.

Šah

Konec turnirja v Plymouthu

Jubilejni turnir šahovskega kluba v Plymouthu se je končal z delitvijo prvega in drugega mesat med dr. Abelinom in sirom Thomasom, ki sta v zadnjem kolu remizirala odločilno partijo. Rezultat pomeni pravi uspeh sira Thomasa, ki je vse partije z lahkoto dobival, le ga. Menčik-Stevenson mu je odvzela pol točke. Svetovni prvak je igral v stari formi, ni pa mogel zmagati, ker razen sira Thomasa ni imel močnejših nasprotnikov, od katerih bi si priboril težje točke. Obadva imata po 6 točk, Milner-Barry in List 3 in pol, ga. Menčik-Stevenson 3, Mallison in Wheatcroft 2 in pol, Bruce 1. V drugem turnirju je zmagal Wallis s 6 in pol točkami pred Holandcem Prinson 6, Alexandrom 4 itd. Sergeant, ki se je v Brighthonu še dosti dobro odrezal, je bil zadnji z 1 in pol točke. V tretjem turnirju je zmagal Holandec Van Scheltinga s 6 in pol točkami pred Saundresom in Woodom 5; dr. Seitz je četrti 4, Andersen zadnji 1 in pol točke.

Š. Turnir za francosko prvenstvo v Nici je bil zaključen. Prvo in drugo mesto si delita z 9½ točkami Gromer in Raizman, Gotti 7½, Kahn 5½, Gibaud 5, Baulier, Bergasser in Joinaux 4½, Anglars, Long in Rometti 4 ter Constantin 3½ točke. Gromer in Raizman hosta igrala še poseben match za naslov francoskega prvaka.

Š. Turnir za prvenstvo severne Evrope. V švedskem mestu Erebru je bil zaključen zanimiv turnir za prvenstvo severne Evrope, na katerem so sodelovali igralci iz Švedske, Danske, Norveške in Finske. Naslov prvaka si je osvojil znani švedski mojster Stahlberg, drugo in tretje mesto sta prav tako zasedla dva Šveda Lundin in Karlson, zelo slabo se je plasiral Danec Petersen, ki je zasedel predzadnje mesto.

Zanimivosti

Vzroki kitajske drame

ZAPISKI »ŽELEZNEGA MARŠALA« ČANGKAJSKA IZ UJETNIŠTVA.

V uspehih in neuspehih kitajskih bojev z Japonsko se na Daljnem Vzhodu vedno močnejše odraža skoraj že legendarni lik maršala Čangkajška, predsednika kitajske vlade in glavnega poveljnika kitajske vojske. Čangkajšek je danes organizator in nosilec borb proti Japonski. Za tega železnega maršala, ki je vojak in politik obenem, pa ve malokdo, da je katoličan in književnik. Na Daljnem vzhodu ni dogodka, ki si ga ne bi zapisala maršal Čangkajšek in njegova žena, za katero je tudi znano, da pomaga svojemu možu v bojih proti japonskim osvajalcem.

Prav zadnje dni je izšla v Parizu in Londonu knjiga, ki sta jo napisala maršal Čangkajšek in njegova žena. Izšla je pod naslovom »Vzroki kitajske drame« ter osvetljuje senzacionalno ujetništvo maršala Čangkajška pred dvema letoma. Novembra 1936. leta je odšel Čangkajšek iz Nankinga, kjer je pustil bolno ženo, da obišče pokrajino Šansi, kjer se je boril Sangcolinov sin Sangsueliang proti kitajski delavski državi. Maršala so spremljali notranji minister, večje število častnikov in okrog 200 vojakov. Dne 12. decembra pa je zašel maršal v past, ki mu jo je nastaval Sangsueliang komaj 10 km od prestolnice pokrajine Šansi. Maršalova garda je bila poklana, njega samega pa so odvedli kot ujetnika pred Sangsueliangom. Ves svet je takrat nape-to pričakoval, ali bo maršal kapituliral ali raje umrl. Prav tole dramatično borbo nam razjasni knjiga »Vzroki kitajske drame«.

Tako, ko je bil ujet, je začel maršal sprejemati Sangove odposlance, ali pustiti ni niti malo kljub neprestanemu prigovarjanju. Pač pa je med solzami priznal, da si ne bo nikoli odpustil, da je bil

kot kitajski maršal tako nepreviden, da so ga lahko ujeli v mestu, kjer vladajo uporniki.

Šang je zahteval temeljito reorganizacijo nankinške vlade, konec državljanske vojne itd. Ultimatum je obsegal osem točk, na katere bi bil moral maršal pristati. O tem ultimatu pripoveduje Čangkajšek v omenjeni knjigi sledeče:

»Šang me je hotel prepričati o nujnosti njegovih osmih točk. Želel je, da bi razmisli o vsej stvari. Odgovoril sem mu, da je sicer ujel moje telo, da pa moje volje ne bo nikoli zlomil; raje umrem, kakor pa da bi siloma podpisal. Takrat mi je Šang rekel, da sem despot in da ima tudi on kot državljani pravico, da pove svoje mnenje o državnih vprašanjih. Na to sem mu odgovoril, da nosim sam odgovornost za svoje ljudstvo in da se morajo vsi državljani pokoriti osrednji vladi in njenemu predsedniku. Če državljani ujamejo svojega predsednika in hočejo s silo, da bi na kaj pristal, niso več dobri državljani. Vi pa ste kitajski častnik, torej nimate niti toliko pravic kakor ostalo ljudstvo.«

Sangsueliang je zajokal in priznal, da so bile njegove zahteve zmotne. Tudi Čangkajšek mu je odgovoril skozi solze: »Neki stari kitajski filozof pravi, da je človek dolžan popraviti krivico, ko jo opazi. Vaše kesanje je častno za vas in priča o slavni bodočnosti kitajskega ljudstva, če bo imelo take ljudi.« Končno se je zadeva zasukala tako, da je Čangkajšek odvedel upornega generala s seboj v Nanking.

Še vse bolj bodo pa zanimivi maršalovi zapiski iz sedanje vojne z japonskimi osvajalci. Vsekakor pa pričajo zapiski, da je na Daljnem Vzhodu precej drugačna etika kakor naša.

so začeli vleči. Njegovo srečko je potegnila korpulentna, 52 let stara angleška miss, tako da se je nesrečni ženin prestrašil in — pobegnil. Energična miss ga je zaradi tega predala sodišču. Ali ženin se je »stare tetke« branil tudi na sodišču. Končno je sodišče razsodilo, da je bila loterija nemoralna in je potolažilo srečno in nesrečno miss z delom loterijske »dote«.

× **Novi orjaški zrakoplov „L. Z. 130“.** V Friedrichshafnu je znani nemški strokovnjak za gradnjo zrakoplovov dr. Hugo Eckner krstil s tekočim zrakom najnovejšo nemško zračno ladjo „L. Z. 130“. Po opravljenih svečanostih je zrakoplov startal pod dr. Ecknerjevim vodstvom na prvi polet nad Bodenskim jezerom. Vožnje se je udeležilo 74 oseb. Novi zrakoplov je dolg 245 metrov, največji premer meri 312 metra. Celice za plin merijo 200 tisoč kubičnih metrov. Zeppelin poganjajo 4 motorji znamke „Daimler Benz Diessel“, vsak izmed njih lahko razvija 800—850 konjskih sil. Največja hitrost je preračunana na 135 km na uro, a povprečno bo letel zrakoplov 125 km na uro.

× **Češkoslovaški Rdeči križ išče 60.000 prostovoljnih darovalcev krvi.** V španski državljanski vojni so rešili zdravniški premnogim ranjenecem življenje s transfuzijo krvi. Ker je možno človeško kri za transfuzijo konservirati, se je obrnil češkoslovaški Rdeči križ na prebivalstvo, da daruje brez razlike stanu, ver in narodnosti svojo kri. »Rdečemu križu je vseeno«, tako apelirajo na prebivalstvo, »ali kliče kdo nemški »Zu Hilfe!« ali češki »Pomoc!« Rdeči križ je za vse, vsi rabijo pomoč... Zato naj vsaka državljanica in vsak državljan daruje nekoliko svoje krvi.«

Iz sodišča

Poljšakova krivda

Znani ponarejevalec denarja Jožef Poljšak je letos spet pričel z delom. Prišedši iz zaporov se je nastanil v okolici Ljutomeru in živel od polj-

skega dela. Pri tem se je seznanil z domačimi fanti, ki jim je včasih podaril kak 10 dinarski kovanec, ki pa se mu je že na prvi pogled poznalo, da ni pravi. — Kljub temu so te kovače spravljali v promet, posebno po gostilnah in trafikah.

Orožništvo je postalo pozorno in je 5 fantov aretiralo, Poljšak pa je pobegnil in se še sedaj skriva neznan kje. Dobro delo bi storil oni, ki bi ga prijavil ter mu s tem onemogočil še nadaljnje zapeljivanje v kriminal naših podeželskih ljudi, ki bodo za večno imeli zapisan madež kazenskega paragrafa v svojih konduktivnih listinah.

V sredo so sedeli na zatožni klopi pred senatom trojice 38-letni Golob Franc iz Rinčetoze grabe, 29-letni Balazič Ivan, delavec iz Stročje vasi, 19-letni delavec Hozjan Anton iz Stročje vasi, 20-letni posestn. sin Peserl Anton iz Brebrovnika in delavec Perger Jože z Vinskega vrha. Vsi so bili obtoženi razpečavanja Poljšakovih kovanec in obsojeni: Golob na 4 mes. strogega zavora, Balazič na 6 mes. strogega zavora, Hozjan in Peserl vsak na 3 mesece strogega zavora, Perger na 1 mesec strogega zavora, vsak pa še na 180 din denarne kazni ob neizterljivosti na zapor, Golob, Balazič in Peserl pa še na izgubo častnih pravic za 1 leto.

Radio

Petek, 16. septembra.

Ljubljana, 12 Opoldanski koncert. — 18 Popoldanski koncert. — 20 Večerni koncert. — Orglice in harmonika. — 22 Napovedi, poročila, lahka glasba. — Beograd, 12 Opoldanski koncert. — 17.25 Zabavni koncert. — 20 Orkestrski koncert. — 22 Napovedi, poročila, lahka glasba. — Solija, 19.50 Verdijeva opera »Traviata«. — Praga, 20 Dvořakov oratorij »Sv. Ljudmila«. — Paris P. T. T., 21 Sinfonični koncert. — Milan, 21 Operetni večer. — Stuttgart, 20.10 Mozartova opera »Fidelio«. — Varšava, 19.35 Orkestrski koncert. — Bukarešta, 19.55 Massentova opera »Manon«.

BOJ MED ŽENSKO IN DIVJO GOSKO

Pri Fischbachu v Nemčiji je doživela neka mlada ženska nenavaden napad. Sprehajala se je sama v bližini jezera. Sprehajala se je sama v bližini jezera, ko se je iznenada pojavila nad njo divja goska in jo začela napadati: Ženska se je otepala s palico, ali goska je postajala vse bolj divja. Končno je zbežala, goska pa za njo. Vsa iznemogla se je končno zgrudila, ptica pa je skočila na njo in ji začela zadajati s kljunom težke udarce. Nazadnje se je ženska le posrečilo, da je zgrabila gosko za noge in jo z zadnjimi naporji zadavila.

SOJA BO NOSILA BOMBARDERJE

Japonska je ena onih velesil, ki uvažajo velike količine nafte in njenih proizvodov. Da bi se vsaj v neki meri rešili uvoza nafte iz Rusije in Združenih držav, so začeli Japonci in Nemci graditi velike obrate, v katerih pridobivajo nafto na sintetičen način. Kljub temu pa kapaciteta takih japonskih obratov daleč zaostaja za nemškimi tovarnami, a potrebe po nafti stalno rastejo, prav posebno še radi vojne s Kitajsko.

Zadnje čase se je udomačila na Japonskem soja, neke vrste fižol, ki so jo začeli saditi tudi pri nas. Japonci jo uporabljajo za ljudsko prehrano, pa tudi za krmljenje živali. Dalje je postala soja na Japonskem prava industrijska rastlina, iz katere pridobivajo olje, neke vrste alkohol, proizvode, ki jih uporabljajo v fabricaciji stekla in porcelana, snov za izolacijo itd.

Po mnogih eksperimentih so Japonci iznašli svojevrstne letalske motorje, ki jih poganja mesto nafte iz soje pridobljeno olje. Te motorje bodo radi njihovih

velikih moči uporabljali za težke bombarderje z izredno hitrostjo in nosilnostjo. Končno so v Tokiju ustanovili poseben institut, ki bo nadaljeval z raziskovanji, kaj bi se še dalo iztisniti iz soje, za kaj bi še lahko porabljali njene produkte.

SMRTNA KAZEN ZA VREMENSLOVCE

Te dni je srečal v angleškem ministru znani londonski advokat, ki se zanima za stare, še nerazveljavljene angleške zakone, letalskega ministra in mu mirno dejal: »Vi ne veste, g. minister, da vas lahko po naših zakonih obsodim na smrt.« Minister se je nasmehnil, advokat pa je potegnil iz žepa stari pergament, na katerem je zakon iz XIII. stoletja predpisoval smrtno kazen za vsakogar, ki bi se upal napovedati vreme. Tega zakona še do danes niso razveljavili in angleški vremenslovci niti vedeli niso, da je bilo njihovo delo v tako hudi opreki z zakonom.

MLAD MOŽ — LOTERIJSKI DOBITEK

Neko žensko društvo v Newyorku je organiziralo loterijo, ki so se je smele udeležiti samo ženske in ki je imela en sam dobiček — tridesetletnega in zelo čednega ženina. Zavezal se je, da bo poročil tisto, ki bo potegnila njegovo številko; za doto pa bi dobil čisti dobiček, ki bi ga vrgla loterija.

Loterija je imela nepričakovan uspeh; ženske so na veliko kupovale 100-dinarske srečke. Na sam dan loterije je žensko društvo najprej priredilo zabavo, na kateri je bil edini možki — dobiček. Ali pravo razočaranje je doživel ženin, ko

Mali oglasi

Razno

HALO! Opozorjam cenleno občinstvo, da sem na novo preuredil prostore v Stolni ul. 10, kjer se toči prvovrstna dalmatinska vina iz lastnih vinogradov šibeniške okolice, kakor vse ostale dalmatinske specialitete s kuhinjo. Priporoča se Gojanovič Krsta, gostilna, Stolna ul. 10. 1079

Pouk

ENGLISH LESSONS
Miss Oxley Krekova 18, od 1. oktobra. 687

ITALIJANSKI JEZIK
Začetni in nadaljevalni tečaj. Vpisane v četrtek, 15. sept. od 18.—19. ure na Real. gimnaziji, pritičje, levo. 1037

Posest

ENODRUŽINSKA VILA
v V. okraju oddam v najem. Naslov v upravi. 1061

NOVA HIŠA
na prodaj. Cena din 15.000, 8 m² zemlje. Nekaj tudi na obroke. Mlakar, Zg. Radvanje. Reiserjeva ul. 84. 1077

Prodaj

Prodaj **SPORTNI VOZIČEK**
Volfova 16. 1078

VINSKE SODE
proda. Greifoner, Zg. Radvanje 71. 1082

STISKALNO ZA SENO
proda Kremlj. Radvanje. 1081

Stanovanje

TRISOBNO SONČNO STANOVANJE
s kopalnico in vsemi pritliklji-nami v novejši izgradbi takoj oddamo. Naslov v upravi lista. 1076

Kupim

PARADIŽNIKA
svežega, popolnoma dozorelega, kupi vsako množino Slamič. Ljubljana. 617

KUPIM STELAŽO IN PULT
Vprašati Rotovski trg 5. 1093

Sobo odda

Oddam mirno in sončno **OPREMLJENO SOBO**
Naslov v upravi »Večernika« 1035

SOBO IN KUHINJO
takoj oddam. Čeh. Betnarska c. 4. 1089

SOBO
oddam. Uporaba kopalnice in telefona. Glavni trg 23, desno, prvo nadstropje. 1071

GOSPODA
sprejem v vso oskrbo, tudi vpokojenca. Smetanova ul. 51-I desno. 1091

Službo dobi

PREDILNICA V MARIBORU
išče večje število izvežbanih delavcev (moških in žensk) za krilna vretena. Poudarje na upravo lista pod »Flyer« 1075

PRIDNEGA VAJENCA
za manufakturno trgovino sprejme. A. Poš. Maribor, Aleksandrova c. 27. 1073

POSTREŽNICO
pridno, pošteno, sprejemem. Senekovič Mila, Razlagova ul. 25-II. 1080

PRAKTIKANTINJA
dobro izvežbana v strojepisju in stenografiji, večša tu-dji trgovskih korespondenc. Naslov v upravi »Večernika« 172

ŠIVILJA
ki dela doma, se takoj sprejme. Marljina ul. 24. 1087

VAJENCA
za mizarstvo sprejemem. Mizarstvo »Erika« za stanovanjske opreme. Korošec, Frančiškanska 12. 1088

Mal' položi dar domu na oltar!

VSE ZA ŠOLO

KUPITE NAJCENEJE IN NAJBOLJE V KNJIGARNI IN PAPIRNICI

TISKOVNE ZADRUGE

MARIBOR, ALEKSANDROVA CESTA 13